

Tämä on rinnakkaistallennettu versio alkuperäisestä julkaisusta.

Tämä on julkaisun final draft -versio. HUOM.! Versio voi poiketa alkuperäisestä julkaisusta sivunumeroinnin, typografian ja kuvituksen osalta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Tigerstedt, H. & Säteri, J. 2018. Aito leikki on leikin iloa. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Nro 4, 11 - 12.

Pysyvä linkki rinnakkaistallenteeseen: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201904024189>

Kaikki julkaisut Turun AMK:n rinnakkaistallennettujen julkaisujen kokoelmassa Theseuksessa ovat tekijänoikeussäännösten alaisia. Kokoelman tai sen osien käyttö on sallittu sähköisessä muodossa tai tulosteena vain henkilökohtaiseen, ei-kaupalliseen tutkimus- ja opetuskäyttöön. Muuhun käyttöön on hankittava tekijänoikeuden haltijan lupa.

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a final draft of the original publication. NB. The self-archived version may differ from the original in pagination, typographical details and illustrations.

To cite this, use the original publication:

Tigerstedt, H. & Säteri, J. 2018. Aito leikki on leikin iloa. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Nro 4, 11 - 12.

Permanent link to the self-archived copy: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201904024189>

All material supplied via TUAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Helena Tigerstedt toimintaterapian lehtori, THM, erikoistoimintaterapeutti, SI-terapeutti ja -kouluttaja Turun ammattikorkeakoulu

Johanna Säteri suunnittelija, TtM, toimintaterapeutti (AMK) Turun ammattikorkeakoulu

Aito leikki on leikin iloa

Jos lapsen leikkitaidot ovat ikäodotuksenmukaiset, leikki on helppoa, aika kuluu nopeasti ja leikissä on vähän tai ei ollenkaan toistoa. Kun lapsella on heikot leikkitaidot, leikki on kovaa työtä, aika tulee pitkäksi ja toistoa on paljon. Tämän tunnistaa varmasti jokainen lasten ja leikin kanssa työskentelevä. Kuvitteellisen leikin ilo -arviointimenetelmä avartaa ymmärrystämme leikistä – leikki on muutakin kuin kykyä leikkiä.

Australialainen toimintaterapian professori Karen Stagnitti on useamman vuosikymmenen ajan kehittänyt arviointimenetelmää kuvitteellisen leikin arviointiin ja tukemiseen. 1990-luvulla hän julkaisi Learn to Play menetelmän, mihin kuuluu arviointikehys lapsen kuvitteellisen leikin kehityksestä sekä ohjeistus miten tukea lapsen kuvitteellista leikkiä arvioinnin pohjalta. Stagnittin kuvitteellisen leikin arviointi on kuulunut meillä toimintaterapeuttien tutkintokoulutukseen jo usean vuoden ajan. Teema on moniammatillisesti suosittu myös täydennyskoulutuksissamme. Vastaanotto on ollut hyvää ja Stagnittin arviointikehys saa aina selkeydestään hyvää palautetta.

Viime vuonna Stagnitti julkaisi pidemmälle kehitetyn arviointimenetelmän, mihin kuuluu kuvitteellisen leikin kehityksen arviointi, leikistä koetun ilon arviointi sekä kuvaus leikin kautta välittyvästä lapsen kokemusmaailmasta. Arviointimenetelmä on tarkoitettu 1-5 -vuotiaiden lasten leikin havainnointiin. Arvioinnin voi toteuttaa joko yksilöarviointina erillisessä tilanteessa tai ryhmätilanteessa. Kuvitteellisen leikin ja leikin ilon arvioinnissa ytimenä on lapsen kyky aloittaa leikkiminen spontaanisti. Kun lapsi osaa spontaanisti aloittaa leikkimisen, hänellä on syvempi ymmärrys leikin kontekstista ja hän pystyy yleistämään leikkitaitoja eri tilanteisiin. Menetelmä on tarkoitettu terapeuttien, varhaiskasvatuksen ammattilaisten, psykologien ja sosiaalityöntekijöi-

den käyttöön. Menetelmään kuuluu myös lapsen vanhemmille/huoltajalle täytettäväksi tarkoitettu leikinarviointilomake, minkä avulla lapsen leikkitaidoista saadaan hahmotettua syvällisempi kuva.

Kuvitteellisen leikin arviointi

Kuvitteellisen leikin ilo (Pretend Play Enjoyment Developmental Checklist) on systemaattiseen havainnointiin perustuva arviointimenetelmä. Arvioija valitsee lapselle tilanteeseen sopivat leikkivälineet ja tähän arviointimenetelmän käsikirja antaa ohjeistusta. Kuvitteellisen leikin arviointi sisältää viiden eri osa-alueen kehityksellisen arvioinnin: leikin juoni, leikkitoimintojen sarjallisuus, esinekorvaavuus, nukke-/nalleleikki, roolileikki ja sosiaalinen vuorovaikutus.

Leikin juonella tarkoitetaan tarinoita, joita lapset tuottavat leikkiessään. Kuvitteellinen leikki on vahvasti yhteydessä kerronnalliseen kieleen. Leikkitoimintojen sarjallisuus kertoo siitä, miten lapset yhdistävät leikkitoimintoja yhteen loogisella tavalla. Kun leikkitoiminnot käyvät pidemmiksi ja loogisemmiksi, sitä pidempää ja moninaisempaa leikki on.

Esinekorvaavuus tarkoittaa esineen korvaamista jollakin muulla esineellä. Esinekorvaavuus on kognitiivinen, ajatteluun liittyvä leikkitaito. Nukke-/nalleleikki tai muulla itsestä erillisellä hahmolla leikkiminen osoittaa lapsen kykyä antaa toiselle olennolle merkitys. Roolileikki on yksi monimutkaisimmista leikkitaidoista, siinä lapsen on kuviteltava olevansa joku muu. Kuvitteellista leikkiä voi leikkiä yksin tai sosiaalisesti yhdessä toisten lasten kanssa.

Leikin laatua voidaan kuvata symbolein, jotka kertovat lapsen kyvyistä aloittaa leikki spontaanisti, jäljitellä leikkitoimintoja, liittyä leikkiin, keskittyä tarkkaavaisesti leikkiin tai kykenemättömyydestä leikkiä. Arvioinnin tehtyään arvioija tunnistaa lapsen kuvitteellisen leikin taitoja ja hänen on helppo lähteä tukemaan lapsen leikkitaitojen kehittymistä.

Leikin ilon arviointi

Aito leikkiminen on muutakin kuin kyky leikkiä, se on leikistä nauttimista. Kun lapsi nauttii leikistä, leikki etenee sulavasti ja leikissä on vapautta. Stagnitti painottaa, että leikin ilon arviointi on oleellinen osa kuvitteellisen leikin arvioinnin kokonaisuutta. Hän on kehittänyt leikistä koetun ilon arviointiin asteikon, minkä avulla arvioidaan lapsen leikissä osoittamaa iloa kokonaisuutena. Asteikko on väljä ja jättää tulkinnanvaraisuutta, mutta asiana erittäin tärkeä. On ollut mielenkiintoista havaita, miten leikin ilon arviointiasteikon esille ottaminen opetuksessa on saanut aikaan runsaan keskustelun. Kaikki ovat sitä mieltä, että leikin ilo on tärkeä asia, mutta onko sen huomioiminen unohtunut arjen rutiineissa?

Leikki heijastaa lapsen kokemusmaailmaa

Kuvitteellisen leikin kehitys ja lapsen minäkäsityksen kehitys tapahtuvat Stagnittin näkemyksen mukaan rinnakkain. Hän lainaa Lewisiä ja Carmonia todeten, että minäkäsitys alkaa syntyä toisen elinvuoden aikana ja kuvitteellinen leikki alkaa ilmetä 12 kuukauden iästä eteenpäin tyypillisesti kehittyvillä australialaislapsilla. Varhaisessa kuvitteellisen leikin kehitysvaiheessa lapset jäljittelevät muita ja leikkivät omia elämäkokemuksiaan.

Stagnitti esittää oletuksen, että näin tehdessään lapset eivät ainoastaan ymmärrä maailmaansa emotionaalisesti syvemmillä tasolla, vaan rakentavat omaelämänkerallista narratiivia. Hän on huomannut työssään, että kuvitteelliseen leikin kehittymisen myötä lasten käsitys itsestään muuttuu. Tämän vuoksi *Kuvitteellisen leikin ilo* -arviointiin sisältyy myös kuvaus lapsen minäkäsityksen kehittymisestä. Tässä arvioinnin osa-alueessa huomioidaan lapsen minäkäsitys eli hänen tietoisuus itsestään. Stagnittin kuvaukset minäkäsityksen kehityksestä ja sen näkymisessä kuvitteellisessa leikissä eri ikäisillä lapsilla tuntuvat loogisilta. Leikki on yksi keino tarkastella, miten lapsi käsittelee ja ymmärtää maailmaa omasta näkökulmastaan.

Yhteenveto

Kuvitteellisen leikin arviointiin lisätty leikin ilo on ehdottomasti tärkeä osa lapsen leikin arviointia. Lapsen minäkäsityksen huomioiminen kuvitteellisen leikin ja sen ilon arvioinnissa on uusi mielenkiintoinen näkökulma, muttei ihan helppo. Stagnitti toteaaakin Kuvitteellisen leikin ilo- käsikirjassa, että kyseessä on uusi osa-alue, josta tullaan saamaan paljon enemmän tietoa tulevaisuudessa.

Näemme arviointimenetelmän soveltuvan erittäin hyvin niin varhaiskasvatuksen kuin kuntoutuksen toimintaympäristöissä käytettäväksi. Se soveltuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaiseen ohjeistukseen leikkitaitojen arvioinnista, leikkitaitojen tukemisesta ja moniammatillisesta yhteistyöstä. Yhteinen kieli mahdollistaa sujuvan yhteistyön ja olemmekin iloisia siitä, että meillä on valmisteilla suomenkielinen virallinen käännös menetelmästä. Suomenkielinen käsikirja tuo yhtenevät käsitteet ja helpottaa arviointimenetelmään perehtymistä. Toivomme, että mahdollisimman moni lapsi ja aikuinen saa kokea leikin ilon tämän menetelmän avulla.

Lähteet:

Stagnitti, Karen (2017): Pretend Play Enjoyment Developmental Checklist (PPE-DC) Manual. Learn To Play.

www.learntoplayevents.com